

ՕՐԱԿԻԲ ԶՄԻՒՑՄԱՅ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԵԽ ԱՌԵԿՑԻՑԱԿԱՆ

ԳԱՀԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍԻԹԻՒԴԵՐԸ

ՀԱՅԿԱՆԻԱ, 23 ԴԵԿԵՄԲԵՐԻ

Օքաղը ութիւնները բատ մեծի մասին զբաղեալ
են՝ ի վերայ վիճաբանութեանց, որ աեղի ունին
Քաղղղիս օրէնսդիր ժողովոյն մէջ՝ ի մասին քաղա-
քական ընթացքին կայսերական կառավարութեան ։
Այս ընթացքը՝ Հոռմի խնկորյն նկատմամբ, մածա-
պէս զատապարտուեցաւ յիշեալ ժողովոյն մէջ ա-
զատասէր երեսփախաններէն ։ որոց մէջմօնիւ Ժիւլ
Փավու՝ որ երեելի փաստաբան ու Ճարտասան ա-
տենախօս մընէ, պատուական ու անծխանի իրաւ-
ունքներով հասաւածեց թէ կայսերական կառավա-
րութեան՝ Հոռմի նկատմամբ բոնուծ քաղաքականու-
թիւնը վատնդաւոր է Պապոցիս օգտիցը, հակառակ
է իրաւունքի սկրբանց և աղէտալի է նոյն խոկ քա-
չանայակետական պահանջմանը՝ որուն նպաստամա-
տոց ըլլալ կուղեն :

Դ վերայ այսր տմնայնի տղղ այլին խորհրդանոցին
մնձագոյն մասը՝ կառավարութեան ընթացքին հա-
ւանութեան քուէ տալով, տէրութեան պաշտօնեայ
մօսիւ լրուէին՝ ամսոյս Ծին ըստ նոր տումարի՝ ը-
բած հետեալ յայտարարութիւնը ընդունուեցաւ .
Կիտալիան երբէք պիտի չափապետէ Հոսմի : Գաղ-
ղիան երբէք թոյլ պիտի չայա՝ որ այսպիսի բանու-
թիւն մի ըլլայ իւր սպատուոյն և կաթոլիկութեան :
Գաղղիացի զօրքը Հոսմալիտի մասն՝ որչափ ժամա-
նակ որ անսնց ներկայութիւնը հարկաւոր պիտի
ըլլայ Պապին ապահովութեանը համար . և եթէ
Կիտալիան Հոսմի դէմքալելու ըլլայ , իւր Ճամբուն
վերայ վերստին պիտի գտնէ զ՞Գաղղիան:

Այս յայտաբարութենէն կըտեսնաւի թէզալլիսյ
կառավարութիւնը կղերական կուսակցութեան հետ
միաբանեալ՝ որոշած է զինու գօրութեամբ պաշտ
պանել Ա. Գլավին աշխարհական իշխանութիւնը՝
գննէ առայժմ, քանզի շատ կարելի է որ այս որոշ
ջումը շուտով փոխուի. ինչու որ քաղաքականութիւնը
ամենեն ին անփոփոխ չէ մահաւանդ Գաղղիսյ մէջ:

աղզը կուղէ երթալ՝ ի չոռմ։ Պեկանեմբերի ցին
ըստ նոր տաւմարի նիստին մէջ, ազգային խորհրդա-
գանոցին նախադաշ մօսիւ Վանցա ևս յայտնեց թէ
չոռմը ուշ կամ կանուխ խաղիոյ թաղաւորանիստ
մայրաքաղաքը պիտի ըլլայ : Վեհրջապէս թէ՛ կառա-
վարութիւնը և թէ՛ ծողզվարդը մնձապէս զրգուած-
է Գաղղիոյ ընթացքէն և անոր դէմ սաստիապէս և
ամենայն զօրութեամբ կը ըողոքեն՝ «Այս կերպիւ,
կըսէ զաղղիական լրագիր մը, Գաղղիոյ և Խաղիոյ
մէջ և զած գաշնակ ցութիւնը՝ որ միևնորդն ակատե-
րազմի գաշտաց վերայ՝ ի միասին թափուած արիւ-
նով ծեփուած ու հաստատուած էր, այս երկու աղ-
դաց հասարակ օգուանեներով, սկզբանց և աղդային
փափաքանաց նոյնութեամբը նուի բական եղած էր,
այս ուշանակ դութիւնը ցն ջուած է այժմ»:

Գրադղիոյ կառավարութեան քաղաքական այժմեան
ընթացքը՝ այսինքն պատական աշխարհական իշխաւ-
նութեան և կաթոլիկ իրօնին պաշտպան Հանգիստ-
ալը՝ անշուշտ առանց հիմնաւոր պատճառի չէ։
Շատերը կըսեն թէ, 'ի ներկայութեան արեւելեան

Խանդրոյն՝ որուն լուծմանը և կարդադրութեանը
համար իշուսիան մեծագոյն իրաւունք և պարսպ ու-
նենալը կուղէ հաստատել իրբե պաշտպան արեւլեան
և կեղեցրոյն և օրթոսօքս քրիստոնէից, Կազզիայ
կառավարութիւնն ալ Արքելքի մէջ ունեցած իւր
աղքեցութիւնը չակարացնելու համօր և կաթողիկ
ժողովրդոց համակրութիւնը չկորսնչնելու համար
որոշեց կլերական քաղաքականութեան հետեւիլ
յայնուութես, պաշտպան և խնամակալաւ հանդիսանա-
ւով կաթոլիկութեան, որով իւր ազգեցութիւնը
հաստատուն կը մնայ Արքելքի ժողովրդոց մէջ:

Այսու ամենայնիւ , շատ կը վախցուի որ Գաղղիոյ
այս ընթացքը յաջող վախճան մի չունենայ իւր
օգտիցը համար : Արդէն կը գրուցուի թէ Խաւալիան
նորոգեր է Տրուսիոյ հետ ունեցած իւր գաշնակ-
ցութիւնը և թէ այս երկու տէրութեանց հետ միա-
ցեր է նաև Որուսիան :

Դնչողէս վերը բախնք , Յմիւլէրի դահլչին քա-
ղաքականութեան վատնզաւոր ըլլալը զօրաւոր փառ-
աերով կապ ացուցանէ մօսիւ Ծիւլ Հավու եթեսփո-
խանը իւր աղդու և պատռական ատենախօսութեալը .
որուն զ լիսաւոր կտորները հետեւ ալներն են :

Phiλοδογία, (1)

Այսուհետ վերստին՝ ի Հասմ զօրք զրկելու որոշումը՝ թէ
Գաղղիոյ և թէ՛ Եւրոպիոյ մէջ մտաց մեծ յուղումն պատշ-
ձառիւլավառաջինն և անհրաժ եցու պարագ մը կըհամարիմ
ոսյն նշանաօր եղելութեան վրայ խմէարձիքս յայտնել
և հայրենեաց աղդ առնել այն վիճակը՝ որ ուն ևնթակո-
ւլուղու կըստիպին զայն :

Ա ասնորպ ժողովոյ ամդամաներէն շատերուն՝ այս եւ գելութեան նիւռամանը խօսելու թոյլտութիւն ուղեկը ամեննեին միկուն զարմանք չպատճառեց, և թէպէտո մանք կըկարծէն որ կառավարութիւնը հարկը պահպան. ջածէն աւելի գործեց և սիմնք ալ հարկը պահանջան չափ չըբառ, բայց և այնպէս ամենուն սիրտն ալ միւռոյն կասկածանոք ու անձկութեամբ լցուած է անստոյգ և սպառնալի առաջայի մը առջեւ :

Իմ նախատակու է պաշտպանել այն անձունց կարծիքը՝
որ Հառմայ երկրորդ արշաւանքը կըդատագարատեն. և
սառողիւ սոյն արշաւանքը վկազ այնպիսի գժնդակի կա-
ցովթեան մը միջ կըճպէ որ, կամ պէտք է իտալական
և Պապական կառավարութիւնները մշկմէկու զէմ թո-
ղուլ, և կամ պէտք է Պապին աշխարհական իշխանութ-
թիւնը պաշտպանել ո՛չ թէ թիրի միջոցներով ու հակա-
սական գործքերավ, այլ Պապիս վոյշելու եղած քա-
ղաքական արի ընթացքով։ Ժամանակն է տարակուսա-
կան և անորոշ ընթացքի մը վերջ տալ, պէտք է մեղ-
գիտնալ սօւր զիմնիսն և զայն յայտնապէս ըստել։ (Այստ')

Ասի՞մ սոյն արշաւանքը հակառակի է իրավունքի ըստ կղզանց . երկրորդ՝ վտանգվաւոր է Գաղղիոյ շահուց . երրորդ՝ աղետալի է նոյն խակ խնդրոյն որուն լուծման նպաստամատոց ըլլալ կուղաւի . և չորրորդ՝ այնպիսի խաւանակութեան ու շփոթի մէջ կըծդէ զկառավարութիւնը՝ որոնցմէ չկրնար խուսիլ առանց վրիսելու և իրաւացի դժգոհչութեանոց տեղի տարու :

Այս չորս կետերը մի ըստ միունչ եղելութեանց քննութեամբ պարզէ առաջ, հարկ կը համարիմ ըսկել թէ կառագլութիւնը առանց մեզի հետ խորհրդակցելու սյն զործքին ձևնարկեցմ՝ բայց պատասխանատութիւնը բար վրաց առաւ, թէ պէտք է դիւրին եր իրեն՝ ուրիշ կերպով վարուի, այսինքն կը եար Անգլանի մեջ ամեն մէջ զմեղ ՚ի խորհրդը կոչել:

(1) Այս բարգմանութիւնը մեծարգոյ Պապայեան կարասիտ էմինիտին ազգասիրական շնորհացը կը պարտադրիմք :

Ղավող—Ժօ՞ն կազուածք քաղաքական գրուածքը յայտապահութեան կամաց առաջարկութեան՝ կառավարութեան Փետրիկոր ամբաշխ ի վեր փոթոթիկի մը յարուցման նշանները տեսքէ նշանաբերը և Մայիս ու Յունիս ամսոց մեջ դայն աղքատ առնելը :

Նաև Օրէնսդիր ճռողովը չէ մասցած թէ Մէրսիքոյի
ձախող արշաւանքին վնրջը որ դարձեալ անձնական
իշխանութեան որոշում մըն էր , կառավարութիւնէն
խնդրեցի թէ տրիչ անդամ այնպիսի գործքերու ձեռնա-
մուխ չըլլոց տուանց օրէնսդիր ժամանակին խորհուրդ հար-
ցընելու : Կառավարութիւնը խոստայաւ խնդրանաց
համաձայն վարուելու , բայց իւր նախիլին բռնած ըն-
թացքին համեմատ՝ դարձեալ խորհուրդ չհարցոց և
մերիլի թոշուց ձեր իշխանութիւնը , իբրև թէ արտաքին
գործոց վերաբերեալ քաղաքականութիւնն վրայօք ո-
րոշումներ ընկելը միայն իրեն տրուած ըլլար :

Աթէ կառավարութիւնը ձեզ խորհուրդ հարցընէր ,
կում այն արշաւանքին հաւանութիւն չպիտի տայիր և
հիսուարար տեղի պիտի չունենար , և կամ հաւանու-
թիւն տալով ձեր անսահման իշխանութեան ներքեւ՝ ի
զործ պիտի զրուէր . և այն ատհն խոռվարաք ետ պի-
տի կննային : (Անգլիչումն :)

Պ. Մարքի տց. թիոնէ.—Խռովարքը երբէք հա չեն
կենար իրենց զիտաւորութիւնէն, յամառ կը մասն ՚ի
նոյն մինչև ցմահ։

Պ. Ճիւլ Ֆավո. — Այս իշխանութիւնը՝ որ զիսու վարարս ևս չկեցըներ, ինքըվմնբը կադատուպարտէ. Քանզի չկոյ խռովութիւն մը, որ իրաւունքի և արդարութեան զէնքերով չպապուի :

Ուստի զարձենու կը կրին և որ կառավարութիւնը եւ զելութեանց զործագրուելին վերջը զանոնք մեր քննութեան և զատողութեան կը յանձնէ . բայց նոյն եղելութիւններին կրնան ուրիշ նորանոր եղելութիւնը ծնանիլ . ուրիմն պէտք է պահպանել զհայրենիս այն վոտնդներին՝ որոնց անխոչեմաբար ենթակայ ըրած են զայն :

1837ին արշաւանքը սերտ կապակցութիւն ունի 1849ին եղած արշաւանքին հետ , թէ տրամաբանօրէն թէ դինուորականապէտ և թէ քաղաքականապէտ . միմիայն սոյն տարբերութիւնը կայ որ՝ եթէ 1849ին արշաւանքը պատճառանք կամ արդարացում մի կրյաւ ունենալ , 1867ինը և ո՛չ մէկը ունի : Եթէ 1849ին արշաւանքը սըսալմանք մը եղաւ , 1867ինը ալ աւելի մած սիսալմունք մընէ : Եթէ 1849ին արշաւանքը դժուարին կացութեան մը մէջ ձգեց զՊաղպիան , 1867ինը առելի ծանր և ան-

Արդէն ծանօթ է ձեզ այն գլավերը որ հետզիւտէ
ունենալունքան :

Ես իր բարեկամ Խտալիոյ և յաճախ անոր օրինաւ,
որ պահանջմունքը պաշտպանած ըլլալովս՝ ունիմ ի-
րաւունք ձմարտութիւնը բաւել իրեն : Ուստի յայտնաւ,

սլէս կըսեմ թէ տխուր տապառողնթիւն մշ զգայի, երբ կարգացի այն քաղաքական գրուածները, որ յայտնի կապացուցաննն, թէ խալական գաղթիճն նախագահը սնութի չքմեղութեանց ներքեւ ապաստաննեալ կուզէ իւր շառաժաման գործադրութիւնը յապաղեցնել, և 'ի տկա բութիւններէ 'ի խուսափութեանը դիմելով՝ հասնիլ այն աղետալի կէտին՝ որ բանադրանց զՊազզիա 'ի մէջաւ մոտթիւն : Ոյսու ամենայնիւ Փաղղիոյ գահէթիճն ընթացքն աւ Անկարիկի է ինձ հասկընտու. վասնդի անպատճառակ վիճակի մէջ չէր. և արդէն դէպէրուն գալը կը տեսնէր, բայց և այնպէս անյոզդորդք վասահութեամբ մը սպասոց : Փետրվար ամսոյ մէջ իւր երկիւղները սկսան Մայիս և Յունիս ամսոյ մէջ նոյն երկիւղները սաստիշացան : Խրտաքին զործոց պաշտօնեան բոլոր ճիգը թափեց դորձքին առաջքը առնելու՝ բայց զժբաղդարարը չյանուցեցաւ: Խառվաս գտնուոզ մեր գեսագանին զրեց թէ «Խտակիոյ կառավարութիւնը կըխարէ զձեղ»: Գեսագանը պատասխանեց թէ «Խտալական գահէթիճն նախագահը տեսոց, առողջ է թէ երեկ կըխարէր զմեզ, բայց խոստանատ անհանեկաւ ոռու համարի հասո՞»: (Խաջ հապահն):

բեկենալանի և սուրբ Ծամօկի օրերը՝ իւր զորակալացին մածաշուք Յակոբեան Ծաղկութ տղային ձեռօքը, առատ նուէքներով կը դիմիարէ բոլոր հայ աղքատները, աշ ձեռքին տուածը ձախ ձեռքին չիմացնելով։ Մինչդեռ իրաք ողորմութիւն տուօլները ամենին բերանանին չեն բանար, միթէ զարմանք չէ տեսնել՝ որ չտուօլները կուզեն պարծենալ։ Ամակաղիրը՝ եթէ զբուցածը իրաւէ, թող նշանակէ այն աղքատիրաց անունները՝ որոնք տարին աղքատ համար կացար դումարները կը շնորհէն եղեր։

Հայերէն նամակին հեղինակը և լրադիրք ումանք
կը համարձակին կասկած անաց ներքեւ գնել մեծապատ-
տիւ Յակոբեան թագւար աղային աղքատէր , ան-
շահատէր և հաւատարիմ ընթացքը , յաւելցնելով
թէ աղդային զործոց տեսչութենէն իրեն օգուտ կռւ-
պէ քաղէլ : Խայց նամակադիրը պէտք է որ գիտ-
նայ՝ (թէե Կ . Պօլոյ հայերէն լրադիրները զուցե-
ցեն զիտեր ,) թէ մեծաշուք թագւար աղան Եղիպա-
տոսի մէջ խիստ մեծ յարդ և համարում ունի թէ
իւր հարսաւթեանը և թէ իւր հաւատարմութեանը
նկատմամբ , և վսե . «Եւոպար փաշան և այլք մի-
լիոններ յանձնած են և կը յանձնեն միշտ անոր-
ձեռքը և ամենքն ալ զոյ են անոր հաւատարմու-
թենէն և զործունէութենէն . որ պատիւ կընէ ազ-
դիս , ուստի այսպիսի անձի մը դէմ աղդային չնչին
և լեմական հաշեւներուն տեսչութեանը համար ու-
մանց շարախօսութիւնը ի՞նչ պատճառ կրնայ ունե-
նալ արդեօք . ըստ մեր կարծեաց ասիկա անձնական
տեսքութեան և շաբ նախանձու պատվն է :

Գուցել միենայն պատճառաւ է, որ հայերէն նաշմակացիը՝ ի բարկութիւն կը շարժի ընդդէմ Արշաւուսոյ, որ գոված է զմնծապատի հակոբեանց եղաքարքը՝ իրենց աղքասիքական բարեգործութիւնները յուածչքերելով։ Արշաւուսոյ մարդասիքական եղելութիւն մի հրատարակեց՝ այսինքն թէ հակոբեան երեքեղբարքը յանձնառ եղան օքէյթունի աղպային գլխաւոր վարժարանին տարեկան ծախքը իրենց քամիէն հասուցանելու, որ կամ 10,000 զբւրուշի կը հասնի։ Այս բարերարութիւնը անշուշտ ըստ ինքեան զովելի է. վասնորոյ ամեն աղքասէրք ու րախ եղան և զովեցին։ «Ես իսկ Աստիս և Ա-Պօլսոյ ուրիշ լրազիքներն ալ արժանաւոր գովութեամբ յիշատակեցին այս բարերարութիւնը, ինչպէս համար արդեօք կերպոյիշեալ նամակադիրը կը բարեկանայ և յանցաւոր կուղէ համարիլ Արշաւուսոյ։ Չեմք զիտեր, և շիտակը կը ցաւիմք այսպիսի անիշտաւ ընթացքի մը վերայ, ոչ մեզի համար՝ որ սովորած եմք և ամենենին հոգ չեմք ըներ, այլ կը ցաւիմք աղդին խջանիւաց համար, քանզի այսպիսի անտեղի յարձակումները կը նան երբեմն զզուեցնել և վհատեցնել աղդային բարերարները։

Վարդին հայեքն նամակաղեքը գարձեալ կըսէ,
թէ կալուածական զործոյն ներկայ վկանին վրայօք՝
կըցաւի որ կաբեար լուր մի չափի հաղորդելու . և
Յակոբեան աղաները ասդին անդին լուր կըսարա-
ծեն եղեր թէ այս զործը՝ Առաջար փաշային դիտ-
նալու բանն է և այսուշնակ իրենք պիտի չսառ-
նուին . Վեր ունեցած Ճիշտ տեղեկութեանցը նա-
յելով, վսե . Առաջար փաշան յատակ հեռադրով
մի իւր կարծիքը ուղղակի իմացուցած է ամենապա .
տէր Խայի Ա . Պատրիարքին . հետեւ արար հարկա-
ւորութիւն չունին ասդին անդին լուր աարածելու
թէ իրենք ալ չպիտի խառնուին . այլ պարտաւոր են
բարձրաստիճան ազգաղետին և ազգային բարերա-
րին տուած արգար որոշմանը հետեւ լու . որ՝ մեր
լսածին համեմատ՝ վաւերացեալ է բարձրապատիւ
գոխարքայէն . Դասնզին ներքին զործոց պաշտօնեալ
վսե . Խաղաղ փաշան՝ վկանակառութեան ներքե ե-
զած ազգային կալուածոց չեօճէթները բերել տուաւ,
կարգաց քննեց , և ազգին իրաւունքը տեսնելով
դարձեալ աղդին յանձնեց զանոնք : Իսկ Եղուսա-
զէմի Ա . Պատրիարքին պատասխան տուաւ , թէ ի-
րաւունք չունի : Վիթէ ասիկա կարեար լուր մի չէ .
և ինչո՞ւ համար նամակաղիրը զուր տեղը կըցաւի
կարեար լուր մի չունենալուն :

Իրաց այս վիճակին ստուգութեանը ապացոյց մի կրնայ համարուուիլ հաչիրէն եղած անտեղի խնդիրը՝ զօր Առաջը հետեւ եալ կերպիւ կը յիշէ իւր 826 թերթին մէջ, “Ոմանք ալ կը խնդրեն, որ այս նիւթիս վրայ մեր յօշուածները նաև դադղիերէն եկա-

ուռվ. զրբենք, օբակէսզի օտար տէրութեանց հիւսլա
առսներն և եղիպատական կառավարութեան պաշտօն
եաննը կարենան կարգալ և հասկընալ":

Հանեմ զի լինդիրը ըստինք, կրնանք յաւելուլ թէ
միանգամայն տղայական առաջարկութիւնն մըն է .
քանդի եղ իստական արդարասէր և հզօր կառավաշ-
րութեանը մէ շօսար աէբութեանց հիւպատուները
ի՞նչ իրաւունք ունին ներքին գործոցը խառնուելու
և եղ իսպատական պաշաօնեաները միթէ լրազիրներէն
պիտի իմանան այս գործոյն էւութիւնը և պարագա-

Ուրար լու անառ այս գործոց է աւելի ուղև և կորագացներ և Վիթէ ամենա . տեր Խսայի Ա . Պատրիարքը մինչեւ ցայսօր գանազան աղեքը բարեկարգ իրենով իւր պահանջմունքը ամենայն պարագային ք չեմացնց բարձրապատիւ Փոխարքային . միթէ յաջախակի եղիստական պաշտօնէից քով չե՞րթար և մանրամասն տեղեւ կույլիւներ չի ատր անոնց՝ այս գործոյն վրայօք . Վիթէ Նորին Սրբազնութիւնը անձամբ չգիմեց Անդ զիոյ . Գաղղիոյ , Որուսիոյ և Խտալիոյ հիւպատասաց և անոնց միջնորդութիւնը չինդրեց , որտնք պատասխանեցին թէ իրենք չեն կրնար այսպիսի գործոց միջամուլ ըլլալ : Կըցաւիմք մեծապէս՝ որ պարտաւուք ցին զմեզ այս ամեն անսղաւեց եղելութիւնները յառաջ բերելու : Այսկայն ոչ սակաւ զարմանալի է , որ զինի այսոցիկ ամենայնի՝ դարձեալ հիւպատասաց օգնութիւնը կըխնդրեն . որ ինչպէս վերը ըստինք , յայտնի ապացոյց մըն է թէ այս գործոյն վճիռը տրուած է եղիստական կառավարութենէն ԱՅսուն կըցաւի , որ Յակոբեան մեծա , Ծագուածագի պէս ողատաւոր և ընտիր անձի մը վերա

անհաջոյ կասկածներ կըլլան, և մահուանդ չշմար տութեան ու իբաւանց պաշտպանութեան խնդրոյ մը մէջ՝ աէր Գասպարեաններու և Աշքեաններու պէս պատռով և ազգասիրութեամբ վկայեալ անձինք իրեն համամիտ չեն զանուիր :

Առաջին յաւը հիմնաւոր չեմք զաներ ՚ի մասին անհաջոյ կասկածանաց, որով քանի մը անձինք որ և է նպատակաւ, կուղեն զրպարաւ զմեծաշուրջապատճեն աշխան. վասնիվ վերը ապացուցինք թէ անոր կացութիւնը շատ բարձր է և այն զրպարատութիւնը շեն կընար հասնալ մինչեւ ՚ի նա: Իսկ ՚ի մասին համամտութեան՝ կըզովեմք զիմաշտոր աղան որ վսե: Կուպար փաշայի պէս բարձր պատռով և զեւ հանձնական ազգասիրութեամբ ազգովին վկայեալ բարձրաստիճան անձի մը, անոր բազմաթիւ կուսակցացը և եղիբատահայոց մեծապոյն մասին համամիտ է: Տէր ՚Իասպարեաններուն և Աշքեաններուն բարի անձինք ըլլալն ալ չեմք ուղեր ուրանաւ. սակայն մօնլ թոյլ տրուի մեջ զրուցել թէ ամսնեին չեմք կընար անոնց ազգասիրութիւնը վոե: Կուպար փաշային արեւափայլ ազգասիրութեանը հետ բաղդաւ տեղ կը կատար անձինք պէս ծագուիր:

Ապակին մէջ հըստարակուած տաձկերէն երկալ
նամակին զալով՝ կըսեմք թէ անսր մեծ մասը ողար
սաւագիր մըն է ընդդեմ Աշխը-ոյ և մեծապա . Յա
կոբեան եղաւրց : Ինչո՞ւ համար . վասնդի թէ՛ Աշխ.
ըսը և թէ՛ Յակոբեան եղաւրք համամիտ են վսե .
Կուպար փաշային՝ Եցի իապոսի կալուածակուն խընդ.
րոյն նկատմամբ : Խոկ միւս մասովը , նամակադիրը
որ իւր անունը չհամարձակիր յայտնելու , Եցի իապոս
սի Հայ ժողովրդեան երեսփոխանի ինքնակոչ պաշ.
տօնը վարելով՝ անոր կողմանէ շնորհակալ կըլւայ
Ա . Եցրուսաղէմի վարդապետաց , և կըյաւելու թէ
Գահիրէի ու Աղեքսանդրիոյ Հայ ժողովուրդը և
աղքատները պատրաստ են յիշեալ կալուածները
Եցրուսաղէմի միաբանութեանը յանձնելու . և այս
բանին ամենեին դէմ չէ , կըսէ , ոչ Կուլար փաշ.
շան և ոչ Խըլքալի էլ յափսամը : Եցթէ տաձկեր
էն նամակադիրին այս դրաւածները սուտ չեն , եթէ
Նդիպասի ժողովուրդը , եթէ բարձրա . Փոխար.
քայն և իւր արտաքին դործոց տեսուչ վսե . Կուլ.
ուպար փաշան կուզեն որ յիշեալ կալուածները Ա .
Եցրուսաղէմի ամենա . Պատրիարքին յանձնուի , ի՞նչ
հարկ կայ ուրեմն որ նամակադիրը գարձեալ Պօլսոյ
աղքային լրագրաց օգնութեանը կըդիմէ և կերգու.
նական լուրջութեան պաշտպանութիւնո եռենու ու

¶ Ենչպէս կըտեսնուի , տաճկիրէն նամակը ինքնիւր ըսածները կըջրէ . Տետևաբար երկար պատասխանի հարկաւորութիւն չունի մեր կողմանէ :

¶ Վերջոյ՝ մեր ազգասիրական ցաւը կըյայտնեմք, որ այս կայոււածական նշուիրը անխօնէ մասնաւութիւնը :

զրաց առ չեւ գրուելով և օտար միջամտութեան դիմուելով՝ զրդուեցաւ և ծանրացաւ, բայց դարձեալ իւր առ չի կացութեանը մէջ մնաց : Այս ինչ էթե Արշակունյաց խորհրդոցը ականջ կախուելու ըլւար, զուցէ այս տատիճան չէր ծանրանար դործը և հաշտարար վախճան մի կանենար :

Աշաւտսիկ լրագրոյս ՏՎՇ թուոյն մէջ մեր գրածը.
“Կը փափաքիմք ազգասիրաբար որպէսողի այսվէճը՝
որ տարաձայնութիւն մըն է 'ի մէջ բարեգութ հօր
և իւր սիրելի որդւոցը, հայրական և որդիական
փոխագարձ սիրով լընհնայ: Վասնդի որ և է օտար
միջամտութիւն մի՛ թէ՛ ձեռնահաս և թէ՛ անձեռնա-
հաս, կրնայ ևս առաւել ծանրացնել այս գործը”:

• Տարբանալւ Առաջը այս 818 թույն մէջ այսպէս կը
դրէինք . . . Արդ վերսիշեալ կալուածական խընդ-
րոյն գառնալով՝ կը հրատիրեմք եղայրաբար ազդա-
յին լրակիրները . որ մեղի հետ ջանադիր ու յօրդոր
լինին երկու հակառակորդ կողմանցը , որպէսզի փո-
խագարձ զիջողութեամբ բարեկամաբար վերջացնեն
այս ընտանի վէճը և հաշտուին իրարու հետ . հո-
գեար հայրը իւր որդուոց Ճակաաը համբուրելով
հայրական սիրով , և հող եռո որդիկը իրենց հօրը
սուրբ աջը համբուրելով որդիկական հնաղանդուիլ :

Արդ՝ կըցաւիմք որ այս ազգասիրական խորհրդակոցը
բոլորովին հակառակ ընթացք մի բռնեցին, և կաշ-
ուածական խնդիրը գեքադիաքար մռածին այն ծանր
կացութեանը մէջ, յորում կըդանուի այժմ։

Արևածագը նախընթաց թուոյն մէջ յայտնեցինք
թէ կ. Պօլսոյ ազդային վարչութիւնը տակաւին
պատրիարքական հրամանադիր չէ յուղարկեր Դրա-
պիհոնի դերա . աէր Մեսրոպ եպիսկոպոսին որ իւր
նոր վիճակը Եղիպատոս երթայ , որուն Առաջնորդ
ընարուած է : Այսաւելցնէինք նաև , թէ այս զան-
ցառութիւնը կընայ վնասակար ըլլաւազգային կար-
գագորութեանը . . . : Այժմ կըլսեմք թէ բարձրա .
Փոխարքային առաջին թարգման վսե . Երամ-Պէլը
երկրորդ նամակ մի , նմանաղէս Գահէրէի և Աղէք-
սանդրիոյ աղջային ժողովները ուրիշ երկրորդ նա-
մակ մի՝ Դեկտեմբերի 7 ամսաթուով , դրած են առ
ամենա . աէր Պօլսոյ Ս. Պատրիարքն՝ զոր բազում
թախանանօք կազաչեն և կըպահանջեն , որ դերա .
աէր Մեսրոպ եպիսկոպոսին յուղարկուելու հրամա-
նագիրը չուշացընէ . յաւելցնելավ որ՝ եթէ միտք չու-
նի Եղիպատահայոց այս ընարութիւնը վաւերացնե-
լու , շուտով պատասխան մի տալու շնորհ ընէ . որ-
պէսղի իրենց դլաւուն ձարը նային :

Այս էլեկտրական աշխատավորության մեջ այս կարեռը նամակը՝ ները ծանր ուշադրութեան արժանի կը լւան՝ ի կողմանէ ազդ ային Վարչութեան, և պատրիարքական Հրամանադիրը անմիջապէս կը յուղարկուի յիշեալ.

Սարընակիր Առաջնորդին՝ ի Դրապիզոն :

Ս.յու տարեաւը թէն տուոյդ , բայց չվերաբերիք ամենեւն Աղքատասիրաց ընկերութեան , որ յանուն աղքատաց նույիքեալ մարդկասիրական ընկերութիւնն մի է , այլ Առեւտրական միուրեան , որ բաժանորդական մասնաւոր ընկերութիւնն մի է , բազկացեալ յերկուառ

սամ անդամնց Աղքատասիրաց ընկերութեան :

ուական լրագրույց միջոցաւ, և ընդունիլ մեր մեծարաշ նաց հաւասարին, մասիք և այլն :

Աղմագիր, 16 Գեղարքունիքի 1867։
Գործադիր անդամը ստեղծարական միութեան
Ս. Զելիկ.

Ստեփան Յ. Տիկիեսի ,
Պ. Թ. Պերկամալեսի :

Յարդոյ Խմբագիր,
Ի յիշատակ բազմերախտ և բազմարդիսն Ուուրէն

